

Бруцелозата като зооноза в Европа през 2016

Проф. Бойко Ликов

Резюме: Бруцелозата е слабо разпространена инфекция при хората през последните 5 години в ЕС. Това е опасна зооноза налагаща в повечето случаи хоспитализация на засегнатите хора. През 2016 има един смъртен случай причинен от бруцелоза. Най-много обявени местни случаи са регистрирани в три държави- Гърция, Италия и Португалия (средиземноморска треска), които не са официално свободни от бруцелоза по говедата (БГ) и бруцелоза по овцете и козите (БОК). Тези три държави съобщават за най-много заразени с бруцелоза стада преживни животни в ЕС. Италия докладва за положителни резултати при изследване на мляко в процеса на преработката му в предприятията, но като цяло са извършени много малко изследвания на млечни продукти и специално на такива произведени от непастьоризирано мляко. Има случаи на заразявания на хора при пряк контакт с инфектирани животни. БГ и БОК са ликвидирани в повечето държави членки. В резултат на това има много малко случаи на бруцелозни хранителни инфекции в ЕС през 2016. Повечето случаи на заразени хора са докладвани в Италия, Португалия, Гърция, Хърватска и Испания. Тази данни подчертават, че бруцелозата продължава да бъде здравен проблем в малко държави членки на ЕС.

Summary: Brucellosis is now a rare infection in humans in the EU with a stable trend in the last 5 years, though it is a severe disease with most infected cases hospitalised, and with one death reported in 2016. The highest notification rates and most domestic brucellosis cases were reported from three MS (Greece, Italy and Portugal) that are not officially brucellosis free in cattle, sheep or goats. These three MS reported most Brucella-positive or Brucella-infected herds of these ruminant species in the EU. Italy reported Brucella-positive findings in milk, at the processing plant level, during 2016, but in general very few monitoring data are reported by these three countries on milk and milk products, in particular those destined to be consumed raw, which are the main food sources of brucellosis in human. Non-food-borne transmission of brucellosis to humans also happens by direct contact with infected animals. In animals, bovine brucellosis and ovine and caprine brucellosis have been eradicated by most MS. As a result, food-borne disease outbreaks due to Brucella have become rare in large areas of the EU and, for the year 2016, no such food-borne outbreaks were reported in the EU. The total number of Brucella-positive or Brucella-infected cattle, sheep and goat herds, further slightly decreased in the not officially brucellosis-free regions or countries during 2016. Brucellosis in animals is very much clustered in the EU and Croatia, Greece, Italy, Portugal and Spain continue to report Brucella in domestic ruminants in 2016. These findings underline that brucellosis is still an animal health problem with health relevance in a few MS.

Бруцелоза при хората

През 2016 информация за бруцелоза по хората е предоставена от 26 държави членки. Обединеното кралство престава да изпраща такива данни. Общо в ЕС са регистрирани 531 случая (превалентност 0.12 случая на 100,000 жители). От тях 516 са потвърдени. Това означава 35.2% увеличение в сравнение с 2015 и е най-високата стойност през последните 5 години. Тази ситуация е поради увеличаването на случаите в Италия, където те са се удвоили в сравнение с 2015. Осем държави (България, Кипър, Естония Финландия, Унгария, Литва и Малта) не докладват за случаи на бруцелоза при хората. Най-много са случаите в **Гърция** (1.1 на 100,000 жители), Португалия (0.48) и Италия (0.35), които са 73.6% от общия брой на случаите на бруцелоза при хората през 2016.

По държави броят на заразените с БГ и БОК хора е следният: Италия- 211, **Гърция 122**, Португалия- 50, Испания 46, Германия 36, Франция 22, Швеция 19, Швейцария 7, Холандия 5, Австрия, Норвегия и Белгия по 4, Ирландия и Хърватска по 2, Полша 3, Румъния, Словения и Словакия по 1. Най-малко са случаите в официално свободни от бруцелоза страни. В Швеция обаче случаите са 0.19 на 100,000, което се дължи на това, че засегнатите хора са заразени при задгранични пътувания. Като най-рискови държави за пътувания са Сирия, Сомалия и Турция.

12 държави членки представят данни за хоспитализираните случаи, които са 39,7% от установените. Има един смъртен случай. Много малко са случаите при които е ясно за какъв тип бруцелоза става въпрос, БГ или БОК- 97 от общо 531. От тях 84.5% са *V. melitensis*, 11.3% *Brucella abortus*, 2.1% *Brucella suis* и 2.1% от други бруцелни видове.

Изолиране на бруцели от храни

Три държави членки са извършили лабораторни изследвания за наличие на бруцели в храни-Италия, Португалия и Испания. Изследвани са сурово мляко във ферми за говеда, овце и кози, прясно сирене и месо от кланици. В Испания 20 от общо 283 изследвани млечни проби са положителни. В Италия са установени 24 положителни проби краве мляко. В Испания не са установени положителни резултати при изследването на 1 220 852 проби месо.

Бруцелоза по говедата.

Официално свободни от БГ са Австрия, Белгия, Чехия, Дания, Естония, Финландия, Франция, Германия, 9 провинции в Италия, Ирландия, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Холандия, Словакия, Словения, Швеция, Англия, Шотландия. **Девет държави все още нямат статут на официално свободни от БГ**- Хърватска, Кипър, Гърция, **България**, Италия, Португалия, Испания и ОК.

Девет държави, които не са официално свободни от БГ имат програми за ерадикация на бруцелозата, съфинансирани от ЕК. Броят на положителните стада през 2016 е 510 (598 през 2015), 64 в Португалия (73 през 2015) и 26 в Испания (47 през 2015). В 6 държави членки програмите за контрол на бруцелозата не се съфинансират. От тези 6 държави само **Гърция** съобщава за инфектирани стада- 208 (199 през 2015). **България**, Кипър, Унгария и Обединеното кралство не обявяват за подобни случаи. Общо през 2016 са обявени 808 инфектирани стада (938 през 2015).

Гърция съобщава за изследването на 4 026 стада (208 положителни) с превалентност 5,2%. За периода 2004- 2016 положителните за БГ стада в **Гърция** варира от 2,9% през 2006 до 11,5 през 2012.

Три присъединяващи се към ЕС страни за първи път представят данни за бруцелозата по говедата: Албания с 0,01% превалентност от 119 000 стада, **Македония** 0,31% превалентност от 26 340 стада и Черна гора без положителни случаи в 24 900 стада.

Бруцелоза по овцете и козите

През 2016 официално свободни от БОК са Австрия, Белгия, Кипър, Чехия, Дания, Естония, Финландия, 96 провинции във Франция, Германия, Унгария, Ирландия, 13

провинции в Италия, Латвия, Литва, Люксембург, Холандия, Полша, Румъния, Швеция и Обединеното кралство.

Осем държави членки все още не са постигнали статут на официално свободни от БОК- **България**, Хърватска, Франция, **Гърция**, , Италия, Малта, Португалия, и Испания. През 2016 в тези страни е имало 325 989 стада овце и кози. В 4 от тези страни-Хърватска, Португалия, Испания и Италия са в действие програми за ерадикация, одобрени от ЕС. Броят на положителните стада е 325 в Португалия (482 през 2015), 447 в Италия (465 през 2015), 49 в Испания (77 през 2015) и 8 в Хърватска (28 през 2015).

Гърция докладва за 41 инфектирани стада (5 през 2015), а **България** и Малта нямат положителни случаи. И така през 2016, в официално несвободните от БОК държави е имало 870 положителни стада овце и кози, а през 2015-1094 стада. Превалентността на *V. melitensis* положителни стада овце и кози намалява от 0,49% през 2012 до 0.25% през 2016. Това се дължи на намаляване общият брой на положителните стада от 1 693 през 2012 до 870 през 2016.

За периода 2004–2016 **Гърция** има одобрена и съфинансирана програма за ерадикация. През 2016 се съфинансира само ваксинацията. Броят на положителните стада овце и кози варира значително от 0.04% през 2006 до 8.63% през 2012 и 1.51% през 2016. Две присъединяващи се към ЕС страни са изпратили данни за 2016-**Македония** докладва за 129 положителни стада (1,51%) от общо 8 544. В Черна гора всичките 5 676 стада са отрицателни

И така бруцелозата при хората е слабо разпространена но тежка протичаща инфекция изискваща хоспитализация. Най-много случаи на заразени хора през 2016 са установени в **Гърция**, Италия и Португалия. Страни, които не са официално свободни от бруцелоза съобщават за най-много случаи при хората. Тези данни показват, че бруцелозата продължава да бъде сериозен здравен проблем в някои страни от ЕС. В повечето случаи хората се заразяват в своите страни, но непрекъснато се увеличава броят на такива заразени при пътувания в чужбина.

Само в Италия и Португалия са установени ограничен брой положителни проби от хранителни продукти.

Италия и **Гърция** докладват за съответно 1,59% и 5.2% положителни стада говеда. Португалия и Испания докладват по-малки проценти. В **Гърция** е в действие програма за ерадикация. Извършва се ваксинация с RBV-51 ваксина (срещу БГ) в три млечни стада, а ваксинация с REV-1 (БОК) е разрешена само в 17 региона. Хърватска е в състояние на ерадикация, но обстановката е усложнена от инцидентен нелегален внос на заразени говеда от Босна и Херцеговина.

На срещата по прилагането на програми за ерадикация на бруцелоза в Сплит, Хърватска, 2015 **Гърция** докладва за 1,51% положителни стада овце и кози. Тази информация обаче се отнася изключително за островите. На континенталните части на страната, където процентът на заразени стада е голям (липсват точни данни) се прилага масова ваксинация. По принцип данните за **Гърция** са малко объркани защото веднаж се отнасят за островите, друг път за континенталната част. Вероятно посочените данни не отразяват истинската епизоотична ситуация за бруцелозата в Гърция в сравнение с Португалия, Испания и Италия. Албания, **Македония** и Черна гора докладват данни за тази инфекция за първи път. В Черна гора не са установени положителни случаи за бруцелоза. В Албания и **Македония** превалентността при стадата говеда е съответно 0.01% 0.31%.% , а в **Македония** има 1,51% положителни стада овце и кози. **Сърбия** докладва за хранителна инфекция причинена от *V. melitensis* на 15 човека (двама хоспитализирани).

Изводи за България

- 1. Четири съседни държави- Гърция, Турция, Македония, Сърбия са неблагоприятни за бруцелоза, като най-голяма опасност представлява Гърция, с която имаме 480 км сухопътна граница.**

2. Рискът от проникване на БГ или БОК от Гърция е висок. Това се случи през 2005-2006 и 2015. Липсата на граничен ветеринарен контрол между държавите членки позволява нелегално да се придвижват преживни животни (главно овце и кози) от Гърция в България.
3. Епизоотичната ситуация в Македония също представлява умерен риск за проникване на бруцелоза.

Източник: EFSA (European Food Safety Authority) and ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control), 2017. The European Union summary report on trends and sources of zoonoses, zoonotic agents and food-borne outbreaks in 2016. EFSA Journal 2017;15(12):5077, 228 pp. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2017.5077>

21.1.2018

Център за оценка на риска по хранителната верига